

Prijedlog

Na temelju članka 6. Zakona o razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći inozemstvu (Narodne novine, broj 146/08), Hrvatski sabor je na sjednici održanoj _____ donio

NACIONALNU STRATEGIJU RAZVOJNE SURADNJE ZA RAZDOBLJE 2017.-2021. GODINE

SADRŽAJ

1	UVOD	3
2	STRATEŠKI OKVIR	5
2.1	Međunarodni okvir	5
2.1.1	<i>Promjene u razvojnoj paradigmi</i>	5
2.1.2	<i>Novi dionici u razvojnoj politici</i>	6
2.1.3	<i>Novi globalni izazovi</i>	6
2.1.4	<i>Novi globalni okvir razvojne politike</i>	7
2.2	Uloga Europske unije u globalnoj razvojnoj i humanitarnoj politici	8
2.3	Republika Hrvatska - osvrt na strateški, institucionalni i zakonodavni okvir	10
3	PREDNOSTI HRVATSKE POLITIKE RAZVOJNE SURADNJE I HUMANITARNE POMOĆI	12
3.1	Iskustva ratne i poslijeratne demokratske tranzicije	12
3.2	Iskustvo pristupanja Europskoj uniji	12
3.3	Tradicija partnerskog odnosa sa zemljama u razvoju.....	13
4	IZAZOVI PRED HRVATSKOM POLITIKOM RAZVOJNE SURADNJE I HUMANITARNE POMOĆI.....	14
4.1	Međunarodni odnosi	14
4.2	Nacionalni okvir za suradnju	15
4.2.1	<i>Međuinstitucionalna suradnja</i>	16
4.2.2	<i>Suradnja s izvaninstitucionalnim partnerima</i>	16
4.3	Financijski preduvjeti	18
4.4	Upravni preduvjeti	19
5	SEKTORSKI I ZEMLJOPISNI PRIORITETI	20
5.1	Sektorski prioriteti	20
5.2	Zemljopisni prioriteti	24
6	NAČELA RAZVOJNE SURADNJE I HUMANITARNE POMOĆI.....	28
7	OČEKIVANI UČINCI.....	30

1 UVOD

Nacionalna strategija razvojne suradnje Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2021. godine (u daljnjem tekstu Nacionalna strategija) donesena je sukladno Zakonu o razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći u inozemstvu¹. Nadograđujući prethodnu i prvu Nacionalnu strategiju, Republika Hrvatska na ovaj način nastavlja utvrđivati nacionalnu politiku međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći kao jednu od ključnih sastavnica i važnih instrumenata vanjske politike.

Osnovni je cilj međunarodne razvojne politike koristiti financijske i nefinancijske kapacitete kako bi se dugoročno i trajno suzbilo globalno siromaštvo i stvaranje ovisnosti o pomoći, te pomoglo osobama, zajednicama, državama i regijama u preuzimanju odgovornosti za vlastiti napredak. Humanitarna pomoć kratkoročna je i hitna podrška stanovništvu pogođenom prirodnim nepogodama, tehničko-tehnološkim ili krizama prouzročenima ljudskim djelovanjem, čiji je glavni cilj spašavanje zdravlja i ljudskog života.

Siromaštvo, oružani sukobi, totalitarne ideologije, ekstremizmi, društvena isključenost, povrede ljudskih prava, politički progoni, migracijski pritisci i posljedice klimatskih promjena imaju izravnu uzročno-posljedičnu vezu sa stupnjem razvijenosti društava. Siromaštvo je prije svega ključan univerzalni izazov razvojne politike koji je potrebno promatrati iz perspektive šire od agregiranih statističkih podataka a njegovom rješavanju nužno je pristupiti na sveobuhvatan i usklađen način, ciljano, poštujući kontekst i uzimajući u obzir iskazane potrebe primatelja. K tomu, mnogi od navedenih izazova, s kojima se zemlje u razvoju susreću, teško su dokučivi razvijenim društvima, koja su od, primjerice, rata, gladi, epidemija, već uspjela dostići generacijski odmak.

U samo dva desetljeća od svojeg osamostaljenja, Republika Hrvatska je prešla put od zemlje suočene s agresijom, Domovinskim ratom, humanitarnom krizom i primanjem razvojne pomoći, poslijeratnom obnovom i oporavkom, demokratskom tranzicijom iz totalitarnog u demokratski sustav, iz planskog u tržišno gospodarstvo. Pristupanjem NATO-savezu i Europskoj uniji (EU) pridružili smo se skupini najrazvijenijih država i ujedno najvećem i najutjecajnijem donatoru na svijetu, koji izdvaja više od polovice ukupne globalne razvojne pomoći.

Položaj Republike Hrvatske u globalnim okvirima razvojne politike određen je veličinom, kapacitetima i izazovima nove zemlje davateljice, no, jednako tako i iskustvom poslijeratne tranzicije koje je Republika Hrvatska prepoznala kao svoju dodanu vrijednost u razvojnoj politici, koje će nastaviti nadograđivati i uz pomoć kojeg će imati priliku globalnoj razvojnoj zajednici doprinijeti udjelom razmjerno većim nego države sličnoga vanjskopolitičkog utjecaja i gospodarskog obujma. Tijekom ratne i poslijeratne demokratske tranzicije Republika Hrvatska je stekla jedinstvena iskustva i znanja koja hrvatskoj razvojnoj politici daju komparativnu prednost u globalnoj zajednici davatelja razvojne suradnje.

¹ Narodne novine broj 146/2008

Republika Hrvatska će uz pomoć Nacionalne strategije nastaviti ugrađivati vlastita tranzicijska iskustva u razvojni instrumentarij Europske unije, dok će na globalnoj razini nesebično prenositi iskustva vlastitog razvoja zemljama koje prolaze kroz slične izazove tranzicije. Na taj način će ponuditi konkretan doprinos razvoju čovječanstva ali i osnažiti svoj vanjskopolitički položaj te potaknuti vlastiti gospodarski razvoj i unaprijediti vlastitu sigurnost.

2 STRATEŠKI OKVIR

2.1 *Međunarodni okvir*

Politika razvojne suradnje i humanitarne pomoći sve je istaknutiji instrument za uspostavu i razvoj vanjskopolitičkih kao i sveukupnih gospodarskih i društvenih odnosa. Neovisno o političkim, gospodarskim ili svjetonazorskim interesima kako davatelja tako i primatelja, razvojna i humanitarna politika prije svega predstavljaju iskonsku težnju čovjeka da na miran i održiv način potakne razvoj cjelokupnog čovječanstva, što je, uostalom, i potvrđeno Agendom 2030 UN-a i Ciljevima održivog razvoja.

Jedan od ciljeva Nacionalne strategije svakako je ponuditi odgovore na trenutna kretanja, pronaći odgovarajuće mjesto, dodanu vrijednost i koristi za Hrvatsku u njima te, u skladu s međunarodnim dogovorima i hrvatskim vanjskopolitičkim prioritetima, uspostaviti strateški okvir za unaprjeđenje hrvatske politike razvojne suradnje i humanitarne pomoći u narednom razdoblju.

2.1.1 *Promjene u razvojnoj paradigmi*

Globalna politika razvojne suradnje, naročito u posljednjem desetljeću, doživjela je značajne promjene. Prije svega, porasla je svijest kako je razvojna suradnja djelotvorniji instrument od razvojne pomoći. Točnije, preobražaj iz odnosa davatelj-primatelj u odnos partner-partner daje veći učinak i osnažuje viziju globalnog partnerstva. Suradnja i partnerstvo povećavaju odgovornost primatelja a davatelju daju jasne smjernice o konkretnim potrebama društva u koje namjerava usmjeriti pomoć. Osim toga, imajući na umu činjenicu kako je razvojna suradnja često vanjskopolitička prethodnica šire političke i gospodarske suradnje, ovakav partnerski odnos već u začetku stvara zdrave preduvjete za uspostavu opsežnije suradnje između ravnopravnih partnera.

Nadalje, tradicionalni oblici podrške, koji su se oslanjali na međudržavnu službenu razvojnu pomoć (SRP)², ustuknuli su pred dinamičnijim oblicima suradnje, kojima se, prvo, napušta izrazito jednosmjernan odnos između dvije zemlje, a drugo, financijsku pomoć zamjenjuju često djelotvorniji tehnički i drugi nefinancijski oblici podrške, kojima se potiče razmjena znanja i iskustava kao i međusobno učenje. K tomu, sve se učestalijom čini potreba za sveobuhvatnim bilježenjem različitih oblika razvojne suradnje, poput vanjskih ulaganja ili međunarodnog sigurnosnog i mirovnog djelovanja. Revizija definicije službene razvojne pomoći, kao i rasprave o novim modelima bilježenja ukupne službene podrške održivom razvoju, koje se trenutno vode u okviru Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), također bi u konačnom ishodu trebale oslikavati ove nove tendencije i obuhvatiti širi spektar izdvajanja za globalni razvoj.

² Prema definiciji Odbora za razvojnu pomoć Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD DAC) službena razvojna pomoć odnosi se na doprinose međunarodnim institucijama te aktivnosti i mjere koje se financiraju iz proračuna državnih i lokalnih vlada s ciljem poticanja razvoja i napretka zemalja u razvoju koje se nalaze na popisu primatelja razvojne pomoći. Popis primatelja nalazi se na internetskoj stranici Odbora za razvojnu pomoć (<http://www.oecd.org/dac/stats/dacelist.htm>).

Konačno, sve je veća svijest globalne zajednice da je razvoj višesmjerni proces koji će biti djelotvoran jedino ako se poštuje i potiče vlasništvo zemalja u razvoju nad samim procesom, ako se suradnja temelji na održivosti rezultata, ako se uključi širok spektar dionika u globalno partnerstvo te ako se osigura transparentnost i međusobna odgovornost prilikom provedbe razvojne suradnje. Upravo navedena načela obuhvaćena su Partnerstvom za djelotvornu razvojnu suradnju utvrđenim u Busanu 2011. godine³, kao i njegovim prethodnicima iz Pariza⁴ i Accre⁵.

2.1.2 Novi dionici u razvojnoj politici

U razvojnu suradnju u sve većoj mjeri i u sve većem opsegu uključuju se netradicionalni donatori, kako institucionalni tako i izvaninstitucionalni. Prije svega, u tradicionalni dvostrani odnos između razvijenih i zemalja u razvoju u sve većoj mjeri se uključuju zemlje koje u posljednjem desetljeću bilježe znakovit gospodarski rast. Ta brzorastuća gospodarstva bivaju svjesna dobrobiti međunarodne razvojne politike te se sve aktivnije uključuju u nju i postaju važni i utjecajni dionici, unoseći pritom vlastita načela i prioritete. Nadalje, uz civilno društvo, vjersku i znanstvenu zajednicu kao izvaninstitucionalne dionike, u globalnoj razvojnoj politici sve istaknutiju ulogu dobiva privatni sektor kao i privatni donatori koji ciljanim usmjeravanjem sredstava, često u određene razvojne niše, uvelike utječu na globalni razvojni krajolik. Njihov doprinos neizostavan je u brojnim globalnim procesima, poput Razvojnog plana iz Dohe⁶, pregovora oko smanjenja posljedica klimatskih promjena⁷, naročito tijekom Konferencije UN-a o klimatskim promjenama iz Pariza 2015. godine⁸, ili pregovora oko Agende 2030 o Ciljevima održivog razvoja⁹ kao i u raspravama u okviru Svjetske konferencije o smanjenju rizika od katastrofa¹⁰ i Svjetskog humanitarnog sastanka na vrhu¹¹.

2.1.3 Novi globalni izazovi

Promjene u razvojnom krajoliku međusobno se nadovezuju na brojna druga globalna politička, gospodarska i društvena kretanja među kojima također bilježimo složene, često dinamične promjene. Prirodne katastrofe sve su češće, sve raširenije i sve kobnije. Krize prouzročene čovjekovim djelovanjem više nisu samo pojava u tradicionalno krhkim i nestabilnim državama i regijama, nego izbijaju i u našem bliskom susjedstvu. Sukobi, sigurnosne i terorističke prijetnje, migracije i zaraze sve se rjeđe mogu zaustaviti i obuzdati unutar granica jedne države, dapače, sve je znakovitije njihovo prelijevanje u zemlje stabilne demokracije. Rastuće raslojavanje društva i nejednakosti, društvena isključenost i neslobode doveli su do toga da siromaštvo, glad i bolest žive u susjedstvu s raskoši i rasipanjem resursa,

³ *Busanska deklaracija o partnerstvu za djelotvornu razvojnu suradnju, Busan, 2011.*

⁴ *Pariška deklaracija o djelotvornosti pomoći, Pariz, 2005.*

⁵ *Plan za djelovanje iz Accre, Accra, 2008.*

⁶ Ministarskom deklaracijom iz Dohe 2001. godine započet je proces pregovora oko Razvojnog plana iz Dohe u sklopu Svjetske trgovinske organizacije.

⁷ Pregovori u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama iz 2002. godine.

⁸ Konferencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama, Pariz, 2015. godina.

⁹ Pregovori nastavno na Konferenciju Ujedinjenih naroda o održivom razvoju, Rio+20, iz 2012. godine.

¹⁰ Treća Svjetska konferencija o smanjenju rizika od katastrofa, Sendai, 2015. godina.

¹¹ Svjetski humanitarni sastanak na vrhu, Istanbul, 2016. godina.

dok je unutar nacionalnih granica pojedinih zemalja razvidan jaz između ujedno najbogatijih i najsiromašnijih stanovnika na svijetu. Posljedica toga i političkih kriza su i masovne migracije ljudi koji za sebe i svoje obitelji traže zaštitu i kvalitetniji život u drugim zemljama svijeta, trenutno u velikoj mjeri u EU. Za razvojnu politiku EU-a pa tako i Republike Hrvatske zadatak, stoga, više nego ikad postaje potaknuti smanjenje nejednakosti, društvenu isključenost i neslobode te globalno objediniti i uskladiti kako politike tako i dionike koji će dati djelotvoran odgovor na pitanja održivog i ujednačenog razvoja, mira i stabilnosti čovječanstva.

2.1.4 Novi globalni okvir razvojne politike

Međunarodna zajednica je 2015. godine okončala petnaestogodišnji ciklus započet 2000. godine Milenijskom deklaracijom UN-a¹² kojom je utvrđeno osam Milenijskih razvojnih ciljeva. Osnovna zamisao Milenijskih razvojnih ciljeva bila je dokinuti siromaštvo, unaprijediti obrazovanje, promicati jednakost spolova, smanjiti smrtnost djece, poboljšati zdravlje majki, boriti se protiv HIV/SIDA-e, osigurati održivost okoliša i razviti globalno partnerstvo za razvoj. Dok se napredak u nekim ciljevima mogao označiti dojmljivim, drugi ciljevi bili su daleko od svojeg ostvarenja. Jednako tako, brojni podatci potvrđuju zemljopisni jaz u ispunjenju ciljeva, pri čemu su najnerazvijenije regije podsaharske Afrike i južne Azije i dalje prednjačile u zaostatku. Nadalje, jasno su razlučivane obveze donatora i primatelja, kako u pogledu financiranja, tako u pogledu provedbe i nadzora. Vezano uz financiranje, Dogovorom iz Monterreya¹³ iz 2002. godine provedba Milenijskih razvojnih ciljeva osnažena je konkretnom obvezom razvijenih zemalja da za službeni razvojnu pomoć izdvajaju 0,7% svojeg bruto nacionalnog dohotka (BND). Ipak, globalna financijska kriza negativno je utjecala na SRP razvijenih zemalja i malobrojne su zemlje do 2015. godine uspjele ispuniti ovu obvezu.

Povlačeći pouke iz Milenijskog procesa, globalna zajednica je 2015. godine iznjedrila novu Agendu 2030¹⁴, u sklopu koje je usvojeno 17 novih Ciljeva održivog razvoja ali i novi okvir financiranja razvoja¹⁵. Cilj je novog procesa stvoriti plan za istinsku preobrazbu društva, stvoriti temelje za veću uključivost te širem spektru dionika otvoriti mogućnosti sudjelovanja u Agendi 2030. Novi razvojni okvir jedinstvena je prilika za međunarodnu zajednicu da prevlada tradicionalne podjele, usredotoči se na rješavanje globalnog siromaštva i nejednakosti kroz usklađivanje društvene, gospodarske i okolišne dimenzije održivog razvoja te se usmjeri na univerzalni pristup, koji će u obvezama obuhvatiti sve, a u pomoći ne izostaviti nikoga. Ciljevi održivog razvoja stoga su brojniji, složeniji i opsežniji od Milenijskih razvojnih ciljeva, a njihova provedba zadaća je cjelokupne globalne zajednice, razvijenih i zemalja u razvoju, države i društva u cjelini. Primjerice, Ciljevima održivog razvoja u većem je opsegu obuhvaćena gospodarska dimenzija razvoja kao i koncept

¹² Milenijska deklaracija UN-a, New York, 2000.

¹³ Dogovor iz Monterreya o financiranju za razvoj, Monterrey, 2002.

¹⁴ Završni dokument Sastanka na vrhu o održivom razvoju - Preobražujemo naš svijet: Agenda 2030 za održivi razvoj, New York, 2015.

¹⁵ Završni dokument Treće međunarodne konferencije o financiranju za razvoj - Plan za djelovanje iz Adis Abebe, Adis Abeba, 2015.

miroljubivih društava, koji u Milenijskim razvojnim ciljevima nije bio predviđen a koji obuhvaća sprječavanje nasilja, jačanje institucija i sprječavanje sukoba i kriza. Jednako tako, Ciljevi održivog razvoja, sa svojih 169 podciljeva i pridruženih im pokazatelja, u većoj mjeri obuhvaćaju kvalitativnu dimenziju mjerenja, za razliku od Milenijskih razvojnih ciljeva koji su se uglavnom oslanjali na kvantitativnu analitiku.

Načelno, Ciljevi održivog razvoja obuhvaćaju iskorjenjivanje siromaštva i gladi, osiguravanje zdravog života i blagostanja, kvalitetno obrazovanje, ravnopravnost spolova, čistu vodu i zdravstvene uvjete, dostupnost energije, dostojan posao i gospodarski rast, industriju, inovacije u infrastrukturu, smanjenje nejednakosti, održive gradove i zajednice, odgovornu potrošnju i proizvodnju, djelovanje u pogledu klimatskih promjena, očuvanje podvodnog i života na kopnu, mir, pravednost i snažne institucije i, konačno, snažna partnerstva u provedbi ovih ciljeva. Financiranje novoga razvojnog okvira, osim ponovljene obveze razvijenog svijeta da će nastaviti podizati razinu izdvajanja za SRP do 0,7% BND-a¹⁶, temelji se na novim globalnim uključivim razvojnim tendencijama i uzima u obzir nove dionike, oslanjajući se tako na izvore šire od domene službene razvojne pomoći (SRP), primjerice na doprinos privatnih donatora, vanjska ulaganja i aktiviranje domaćih resursa.

2.2 Uloga Europske unije u globalnoj razvojnoj i humanitarnoj politici

Unatoč globalnim promjenama, Europska unija skupno i dalje ostaje najveći globalni donator razvojne suradnje i humanitarne pomoći s više od polovice ukupnog iznosa međunarodne razvojne suradnje. K tomu, na novu realnost u globalnoj razvojnoj politici Europska unija dala je odgovor 2012. godine usvojivši strateške smjernice pod nazivom *Plan za promjene*¹⁷, čiji je cilj jačanje učinka i pospješivanje djelotvornosti razvojne politike EU-a. Ovaj novi smjer usklađen je s preuzetim međunarodnim obvezama poput spomenute Deklaracije iz Busana te uključuje načela poput usmjeravanja razvojne pomoći na najpotrebitije odnosno najnerazvijenije zemlje, prepuštanja vlasništva nad razvojnom suradnjom zemljama primateljicama u svrhu postizanja uzajamne odgovornosti, usredotočenosti razvojne suradnje na ograničen broj sektora u zemlji primateljici, fleksibilnosti u provedbi kroz smanjenje upravnih zaprjeka te otvorenosti novim i inovativnim izvorima financiranja. Konkretno, djelotvornost razvojne suradnje na razini EU-a ojačana je konceptom usklađenosti politika za razvoj¹⁸, razvojnim modalitetima poput zajedničkog programiranja, delegirane suradnje te povezivanja kredita i bespovratnih sredstava.

Planom za promjene EU je ocrtao provedbene smjernice i načela svojeg razvojnog djelovanja. Međutim, novi globalni izazovi i ishodi međunarodnih skupova nametnuli su potrebu za sadržajnim zanačljivanjem strateških smjernica razvojne politike EU-a u obliku novog *Europskog dogovora o razvoju*¹⁹. Tim novim strateškim dokumentom EU nudi dugoročnu zajedničku viziju svoje razvojne politike, usklađenu s ostalim vanjskopolitičkim strateškim

¹⁶ *Plan za djelovanje iz Adis Abebe, Adis Abeba, 2015.*

¹⁷ *Zaključci Vijeća o Planu za promjene, Bruxelles, 2012.*

¹⁸ *Zaključci Vijeća EU-a o usklađenosti politika za razvoj, Bruxelles, 2005., 2009. i 2013.*

¹⁹ *Zajednička izjava o novome Europskom dogovoru o razvoju – Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost, Bruxelles, 2017.*

dokumentima, naročito s Globalnom strategijom za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije²⁰. Dogovorom o razvoju EU će na snažniji i djelotvorniji način ponuditi odgovore na složena pitanja globalne sigurnosti, kao i rješavanja korijenskih uzroka nestabilnosti. Glavni prioriteti utvrđeni Europskim dogovorom o razvoju usmjereni su na ljude (razvoj čovjeka i njegovo dostojanstvo), planet (zaštita okoliša i prirodnih resursa), napredak (uključiv i održiv rast i zapošljavanje) i mir (mirna i uključiva društva, ljudska prava i pravna država). Navedeni prioriteti provodit će se u snažnom partnerstvu kako unutar EU-a tako i s globalnim partnerima.

Spomenuta provedbena načela sastavni su dio financijske perspektive Europske unije za razdoblje 2014. do 2020. godine²¹. Za razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć ključno je vanjskopolitičko proračunsko *Poglavlje 4. EU kao globalni igrač*, koje, između ostaloga, obuhvaća financijske instrumente²² poput Instrumenta za razvojnu suradnju (IRS)²³ ili Instrumenta za stabilnost (IzS)²⁴ i čiji se iznos u 80%-tnom omjeru bilježi kao službena razvojna pomoć. Pritom je za razvojnu suradnju važan i izvanproračunski Europski razvojni fond (ERF)²⁵ kao provedbeni instrument Sporazuma iz Cotonoua²⁶, koji je Europska unija potpisala sa 78 zemalja u razvoju iz Afrike, Kariba i Pacifika. Republika Hrvatska od 2017. godine ima obvezu uplaćivanja sredstava u ERF. Sporazum iz Cotonoua istječe 2020. godine i unutar Europske unije već su započeti pregovori oko budućnosti, oblika i okvira suradnje s navedenim zemljama.

Vežano za humanitarnu dimenziju, također se teži kvalitativnom i kvantitativnom unaprjeđenju odgovora na krize i prirodne katastrofe, odnosno što većem stupnju učinkovitosti pružene pomoći. Potiče se koordiniranost pristupa EU-a i država članica kao i ostalih vodećih globalnih humanitarnih aktera, posebice UN-a. Donatorska zajednica usmjerena je na aktivnosti umanjenja rizika za nastajanje kriza i katastrofa, jačanja pripravnosti i otpornosti²⁷ država na krize, izgradnju i jačanje lokalnih kapaciteta za smanjenje rizika nastajanja kriza, odnosno za sprječavanje kriza te na povezivanje humanitarne pomoći, obnove i razvoja. Granica između humanitarne i razvojne pomoći sve je tanja, točnije, uspješnost razvojne suradnje u sve se većoj mjeri povezuje s kontinuiranim

²⁰ *Zajednička vizija, zajedničko djelovanje: Jača Europa - Globalna strategija za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije*, Bruxelles, 2016.

²¹ *Uredba Vijeća br. 1311/2013 od 2. prosinca 2013. kojom se utvrđuje Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014.-2020.*

²² *Poglavlje 4. Proračuna EU-a obuhvaća sedam instrumenata vanjskog djelovanja EU-a koji u manjoj ili većoj mjeri imaju razvojni karakter.*

²³ *Uredba (EU-a) br. 233/2014 Europskoga parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. godine o osnivanju financijskog instrumenta za razvojnu suradnju za razdoblje 2014.-2020. godine*

²⁴ *Uredba (EU-a) br. 230/2014 Europskoga parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. godine o osnivanju instrumenta kojim se doprinosi stabilnosti i miru*

²⁵ *Unutarnji sporazum između predstavnika vlada država članica Europske unije, sastavljenih u okviru Vijeća, o financiranju pomoći Europske unije u sklopu višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014. do 2020., u skladu s Partnerskim sporazumom AKP-EU, te o raspodjeli financijske pomoći prekomorskim državama i teritorijima na koje se primjenjuje dio četiri Ugovora o djelovanju Europske unije, 6. kolovoza 2013.*

²⁶ *Partnerski sporazum između članica Afričke, karipske i pacifičke skupine država s jedne strane i Europske zajednice i njenih država članica s druge strane, Cotonou, 2000.*

²⁷ *Zaključci Vijeća o EU-ovom pristupu otpornosti, Bruxelles, 2013.*

nadovezivanjem na humanitarne aktivnosti²⁸. Pritom, novi pristup u provedbi humanitarnih politika uključuje i neizbježan politički dijalog.

Pristupanjem Europskoj uniji 2013. godine, Republika Hrvatska je preuzela cjelokupni strateški i zakonodavni okvir EU-a u području politike razvojne suradnje i humanitarne pomoći, kao i njegove međunarodne obveze. Republika Hrvatska će, iznošenjem nacionalnih stajališta i promicanjem vlastitih prioriteta, znanja i iskustava, nastaviti doprinositi u pregovorima o strateškom okviru EU-a. Izdvajanjima za proračun EU-a kao i za izvanproračunski Europski razvojni fond Republika Hrvatska sudjeluje u proračunskom punjenju financijskih instrumenata i jedan od zadataka nacionalne razvojne politike je potaknuti institucionalni i izvaninstitucionalni sektor (posebice civilno društvo i privatni sektor) na njihovo korištenje.

2.3 Republika Hrvatska - osvrt na strateški, institucionalni i zakonodavni okvir

U novom tisućljeću Republika Hrvatska je nastavila proces poslijeratne obnove, izgradnje mira, izgradnje države, demokratske tranzicije i preuzimanja značajnije uloge u globalnim međunarodnim odnosima. Republika Hrvatska je u razdoblju 2008.-2009. godine bila nestalna članica u Vijeću sigurnosti UN-a, a u nekoliko navrata i članica Gospodarskog i socijalnog vijeća (*ECOSOC*) i Komisije za izgradnju mira te je trenutno članica Vijeća za ljudska prava UN-a za razdoblje 2017.-2019. godine. Godine 2009. pridružila se NATO-u a 2013. postala 28. država članica EU-a. Od 2008. godine, još u ulozi zemlje primateljice međunarodne razvojne pomoći, Republika Hrvatska je počela ugrađivati razvojnu politiku u instrumentarij vanjske politike. Zakonom o razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći inozemstvu iz 2008. godine Republika Hrvatska je po prvi put zakonski uredila područje međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći te je utvrdila načela provedbe, ciljeve, međuinstitucionalnu suradnju i financiranje razvojne suradnje. U sklopu provedbe reformi za članstvo u EU krajem 2008. godine, u okviru Ministarstva vanjskih i europskih poslova (u daljnjem tekstu MVEP) osnovana je prva ustrojstvena jedinica za razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć koja je pripremila prvu Nacionalnu strategiju razvojne suradnje Republike Hrvatske za razdoblje 2009.-2014. godine.

Pristupanjem Europskoj uniji Republika Hrvatska je utvrdila svoj položaj u međunarodnoj zajednici te je gospodarskim razvojem prerasla iz primateljice u isključivu davateljicu razvojne suradnje i humanitarne pomoći²⁹. Spomenutim strateškim i zakonodavnim aktima utvrđena je kvalitetna i sveobuhvatna podloga za stvaranje, razvijanje i promicanje međunarodne razvojne politike, ali i međunarodno pozicioniranje kao razmjerno malog ali posebitog i usmjerenog donatora-partnera.

Institucionalno, Vlada Republike Hrvatske, kao glavno političko tijelo za područje međunarodne razvojne suradnje, na prijedlog MVEP-a donosi Provedbene programe Nacionalne strategije, u kojima su na nacionalnoj razini okupljeni svi razvojni projekti koje

²⁸ *Europski dogovor o humanitarnoj pomoći, Bruxelles, 2008.*

²⁹ Hrvatska je 2011. godine istupila iz popisa primateljica razvojne pomoći koji vodi Odbor za razvojnu pomoć Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj.

tijela državne uprave planiraju provesti u određenom vremenskom razdoblju. O provedbi planiranih razvojnih projekata izvještava se godišnjim Izvješćima o provedbi Nacionalne strategije, koja se usvajaju u Hrvatskome saboru. Kao koordinator međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći na nacionalnoj razini, MVEP je zadužen za koordinaciju izrade Provedbenih programa i Izvješća o provedbi. Jednako tako, MVEP koordinira rad Međuresorne radne skupine za razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć, kojom predsjedava ministar/ica vanjskih i europskih poslova a članovi su dužnosnici iz dotičnih tijela državne uprave, predstavnici javnog sektora, civilnog društva, privatnog sektora i akademske zajednice. Svrha Međuresorne radne skupine je utvrditi okvir razvojne politike sukladno međunarodnim trendovima, osigurati usklađenost razvojne politike na nacionalnoj razini i predlagati smjernice za jačanje djelotvornosti projekata razvojne suradnje.

3 PREDNOSTI HRVATSKE POLITIKE RAZVOJNE SURADNJE I HUMANITARNE POMOĆI

3.1 Iskustva ratne i poslijeratne demokratske tranzicije

Republika Hrvatska u globalnoj razvojnoj zajednici jest razmjerno malen donator koji se brojkama službene razvojne pomoći nije u stanju mjeriti s velikim globalnim davateljima pomoći. Međutim, vlastita iskustva tranzicije iz rata u mir jedinstvena su u globalnoj razvojnoj zajednici i svakako čine komparativnu prednost u ovoj niši za kojom postoji neprestana potreba među zemljama koje se suočavaju sa sukobom, njegovim uzrocima i posljedicama.

Spomenuta iskustva Republici Hrvatskoj nisu samo dala prednost u njihovoj praktičnoj primjeni nego i u drukčijem promišljanju razvojne i humanitarne politike, onom iz perspektive primatelja pomoći. Tijekom Domovinskog rata Republika Hrvatska je bila suočena s ratnim razaranjima, humanitarnom krizom, zbrinjavanjem izbjeglica i prognanika, dok je po okončanju rata uspješno provela proces mirne reintegracije i obnove razrušenih objekata te iskusila izazove poslijeratne tranzicije. U tim okolnostima Republika Hrvatska je imala priliku na vlastitom slučaju pojmiti značenje i važnost sprječavanja sukoba ali i poštivanja lokalnog konteksta, poštivanja razvojnih prioriteta primatelja, prepuštanja vlasništva nad pomoći primatelju i usmjerenosti na dijalog i uzajamnu odgovornost prilikom razvojnog programiranja. Navedena iskustva Republika Hrvatska koristi u svojim projektima međunarodne razvojne suradnje kao i u civilnim i vojnim misijama diljem svijeta. Ova politika bit će nastavljena kroz zalaganje za afirmativnu, vjerodostojnu i trajnu podršku društvima koja pokreću proces promjena.

3.2 Iskustvo pristupanja Europskoj uniji

Daljnja komparativna prednost hrvatske razvojne politike je iskustvo pristupanja Europskoj uniji, koje je ishod sveobuhvatne političke, gospodarske i društvene preobrazbe i koje je s upravno-tehničke razine podrazumijevalo uspostavu vrlo složene institucionalne infrastrukture. Ova iskustva prenose se svim državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU, a činjenica da se većina tih država nalazi u neposrednom hrvatskom susjedstvu, točnije na vanjskim granicama EU-a te da su u mnogim slučajevima jezične i društvene zapreke premostive, dodatan je argument da se s tim državama uđe u snažniju suradnju i na taj način im se prijenosom vlastitih iskustava pomogne u pristupanju EU. Budući da se radi o strateškom vanjskopolitičkom interesu Republike Hrvatske, nastaviti ćemo dijeliti svoja iskustva pristupanja EU te ćemo promicati važnost europske perspektive za osiguravanje sigurnosti, razvoja i gospodarskog napretka među državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama. Jednako tako, u okvirima EU-a Republika Hrvatska će nastaviti promicati daljnje razvijanje, usmjeravanje i korištenje financijskih instrumenata i drugih razvojnih alata na zemlje s perspektivom pristupanja EU ali i na zemlje u europskom susjedstvu koje pokazu zanimanje za ovim jedinstvenim iskustvom.

3.3 Tradicija partnerskog odnosa sa zemljama u razvoju

Republika Hrvatska može iskoristiti priliku sa zemljama u razvoju ostvariti odnos nesvojstven trenutnim odnosima između razvijenih i nerazvijenih država, čime može doprinijeti globalnim konceptima suradnje Jug-Jug i Trokutne suradnje, te si na taj način omogućiti izravniji pristup zemljama u razvoju i ostvariti suradnju neopterećenu tradicionalnim podjelama između globalnog Sjevera i Juga. Činjenica da su se u Republici Hrvatskoj za vrijeme Hladnoga rata provodili programi visokog obrazovanja za studente iz zemalja Pokreta nesvrstanih kao i drugi odnosi koji su se u tom razdoblju razvijali s tim zemljama predstavlja iskustvo koje danas treba moći iskoristiti, stavljajući pritom sada fokus na vanjskopolitičke ciljeve hrvatske države uključujući i promicanje vrijednosti mira, slobode i demokracije.

4 IZAZOVI PRED HRVATSKOM POLITIKOM RAZVOJNE SURADNJE I HUMANITARNE POMOĆI

4.1 Međunarodni odnosi

Svojevremeno novim državama donatoricama, važan izazov hrvatske politike razvojne suradnje i humanitarne pomoći svakako je vlastito pozicioniranje na globalnoj razvojnoj karti, što će se nastaviti činiti promicanjem komparativnih prednosti na međunarodnim forumima, primarno UN-u, kao i kroz promicanje međuovisnosti mira, sigurnosti, izgradnje države i razvoja te važnosti sprječavanja sukoba i mirotvorne diplomacije prilikom razmatranja globalnih strateških akata u području razvojne i humanitarne politike.

Velikim valom proširenja, započetim 2004. godine, Europska unija je na razvojnoj sceni uz velike donatore, koji sa zemljama u razvoju gaje dugogodišnje političke i gospodarske odnose, te su u njima tradicionalno zastupljeni i značajnim sredstvima potiču njihov razvoj, dobila nove i manje donatore, koji ne mogu parirati iznosima službene razvojne pomoći ali sa sobom donose neopterećenost povijesnih odnosa i, što je ključno, posjeduju iskustvo vlastitog razvoja i vlastite tranzicije.

Iz tog razloga, kao članica Europske unije, Republika Hrvatska će dodatno povećati djelovanje u institucijama i dotičnim radnim tijelima EU-a ciljanim sekundiranjem svojih stručnjaka, kako bi svojim jedinstvenim iskustvima, znanjima i kapacitetima utjecala na unaprjeđivanje EU-ove razvojne i humanitarne politike. Konkretno, aktivnim sudjelovanjem u izradi strateških dokumenata i smjernica, Republika Hrvatska će promicati važnost vlastitih iskustava te ih ugrađivati u zajedničku razvojnu politiku EU-a.

Nadalje, kao malen i razmjerno nov donator, Republika Hrvatska će aktivno poticati okupljanje članica EU-a i drugih međunarodnih partnera sa sličnim iskustvima i kapacitetima s ciljem stvaranja koalicije malih donatora koji mogu potaknuti smanjenje tradicionalnih podjela između globalnog Sjevera i globalnog Juga te poslužiti kao most između dvije skupine država, čije podjele i dalje značajno utječu na pregovore o važnim globalnim pitanjima. Jednako tako, navedeni okvir bit će iskorišten za promidžbu važnosti malih donatora kao i suočavanje s izazovima poput neujednačenosti u prilikama za doprinos u strateškom planiranju i provedbi razvojne politike.

U međunarodnim okvirima, Republika Hrvatska će također poticati suradnju u smjeru Jug-Jug, koja podrazumijeva suradnju među zemljama u razvoju, kao i Trokutnu suradnju, koja u odnos Jug-Jug unosi i razvijene zemlje kao trećeg partnera. Navedeni oblici suradnje uraznovrsnit će globalnu razvojnu paradigmu te joj otvoriti novi prostor razmjene vlastitih iskustava, što u mnogočemu ima dodirne točke s prijenosom tranzicijskih iskustava članica EU-a. Na taj način, slabije razvijene države moći će preuzimati naučene razvojne lekcije zemalja u tranziciji i brzorastućih gospodarstava, na čijim primjerima i iskustvima će imati priliku graditi vlastiti razvoj. Promičući ovu vrstu suradnje, Republika Hrvatska i na taj način može ojačati odnose sa zemljama u razvoju te s njima razmjenjivati iskustva prikupljena u procesu preobrazbe.

Konačno, na multilateralnoj razini, Republika Hrvatska će nastaviti s podrškom međunarodnim institucijama i multilateralnim razvojnim bankama, poput Grupacije Svjetske banke, Europske investicijske banke, Europske banke za obnovu i razvitak, Razvojne banke Vijeća Europe i Inter-američke banke za razvoj, koje pokrivaju područja razvojne suradnje i humanitarnog djelovanja, kako politički, tako i financijski, te će, ovisno o potrebama, razmatrati dodatno usmjeravanje sredstava za organizacije čiji su prioriteti i djelovanje usklađeni s razvojnim i humanitarnim prioritetima Republike Hrvatske. U tom kontekstu, a sukladno vanjskopolitičkim interesima, razmotrit ćemo mogućnosti značajnijeg političkog približavanja ili pristupanja dotičnim međunarodnim organizacijama, poput UNIDO-a³⁰, te ćemo nastaviti pripreme za pristupanje Organizaciji za gospodarsku suradnju i razvoj³¹, a naročito njenom Odboru za razvojnu pomoć³² koji okuplja najistaknutije i najrazvijenije zemlje davateljice razvojne pomoći.

Republika Hrvatska će također nastojati podržati i obogatiti djelovanje EU-a i međunarodnih institucija, a time i promicati hrvatske interese, planskim uključivanjem nacionalnih stručnjaka u njihov rad, te će se usredotočiti na sustavno uključivanje nacionalnih stručnjaka u međunarodne misije i projekte razvojnog i humanitarnog predznaka, čime će biti ojačana i međunarodna vidljivost.

4.2 Nacionalni okvir za suradnju

Za planiranje i provedbu razvojne i humanitarne politike, ispunjenje prioriteta i ostvarenje ciljeva i preuzetih obveza ključna je suradnja sa svim institucionalnim i izvaninstitucionalnim dionicima na nacionalnoj razini. Nadalje, podizanje svijesti šire javnosti o razvojnoj i humanitarnoj politici također je ključan zadatak, o uspjehu kojeg će ovisiti suočavanje s brojnim drugim izazovima. Sveobuhvatnom komunikacijskom strategijom, transparentnim planiranjem i provođenjem razvojnih i humanitarnih projekata, javnim istupima, radom na informiranju, približavanju i osvještavanju o međunarodnoj razvojnoj i humanitarnoj politici, domaća javnost će dobiti cjelovitiju sliku razvojne i humanitarne politike i njenih prednosti čime će se osigurati javna podrška za politiku koja ima izravan utjecaj na globalni ali i nacionalni razvoj i sigurnost.

Kako bi ojačala kapacitete nacionalnih dionika razvojne i humanitarne politike, Republika Hrvatska će sustavnim informiranjem i obučavanjem zainteresiranim suradnicima približiti mogućnosti korištenja vanjskih financijskih instrumenata Europske unije te će ih poticati na suradnju i razmjenu iskustava s partnerima unutar EU-a. Nadalje, hrvatska ali i diplomatska mreža Europske unije bit će dodatno informirana i obučena o hrvatskoj politici međunarodne razvojne suradnje s ciljem osiguravanja kvalitetne podrške u utvrđivanju, planiranju, provedbi

³⁰ UNIDO - UN-ova organizacija za industrijski razvoj.

³¹ U travnju 2014. godine osnovana je Međuresorna radna skupina za jačanje suradnje između Republike Hrvatske i Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj koja za cilj ima postupno jačati i razvijati partnersku suradnju s krajnjim ciljem pridruživanja toj organizaciji.

³² Hrvatska je u travnju 2014. godine predala zahtjev za pridruživanje Odboru za razvojnu pomoć Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj.

i nadzoru programa razvojne suradnje u trećim zemljama, kako u logističkom tako i u financijskom i savjetodavnom smislu.

4.2.1 Međuinstitucionalna suradnja

U skladu s načelom usklađenosti politika za razvoj, Republika Hrvatska će dodatno promicati međuinstitucionalnu suradnju između MVEP-a kao nacionalnog koordinatora međunarodne razvojne i humanitarne politike i dotičnih institucija koje imaju utjecaj na razvojnu i humanitarnu politiku, kako u smislu planiranja, tako u smislu provedbe i izvještavanja. Kao platforma za nacionalnu koordinaciju nastaviti će djelovati Međuresorna radna skupina za razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć inozemstvu koja će služiti za razmjenu stajališta, usklađivanje politika i donošenje strateških odluka i smjernica. Jednako tako, sukladno potrebama, bit će razmotrene i ostale mogućnosti osnaženja međuinstitucionalne suradnje.

Nacionalne politike poput trgovinske, migracijske, poljoprivredne, industrijske, energetske, financijske, okolišne ili sigurnosne imaju značajan utjecaj na razvojnu politiku i promjene u tim politikama mogu u manjoj ili većoj mjeri kako pozitivno tako i negativno utjecati na napredak država u razvoju. Jednako tako, brojna resorna tijela, poput ministarstva unutarnjih poslova, zdravstva ili obrazovanja, imaju kapacitete, znanja i iskustva koja vlastitim razvojnim projektima i decentraliziranim financijskim upravljanjem izravno prenose zainteresiranim zemljama u razvoju. U provedbi projekata razvojne suradnje i humanitarne pomoći, naročito u zonama otvorenog sukoba, često je neizostavna suradnja između civilnog i vojnog sektora, pri čemu je ključno poštivanje međunarodnih načela neutralnosti, nepristranosti i neovisnosti pomoći. U tom smislu, MVEP će, u skladu sa Zakonom o razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći u inozemstvu, koristiti svoju ulogu nacionalnog koordinatora međunarodne razvojne i humanitarne politike kako bi usklađivanjem navedenih politika usmjerio i usredotočio resorne međunarodne razvojne projekte na sektorska i zemljopisna područja, uskladio vanjsko-političku dimenziju i razvojno djelovanje resornih tijela i na taj način postigao sinergijske učinke i smanjio rizike preklapanja projekata.

Na nacionalnoj razini, MVEP će nastaviti ojačavati suradnju s ostalim institucionalnim dionicima, kao što su Hrvatski sabor, tijela državne uprave, područna i lokalna samouprava te dotične javne ustanove.

4.2.2 Suradnja s izvaninstitucionalnim partnerima

Za sveobuhvatnost djelovanja nacionalne razvojne i humanitarne politike ključna je i suradnja s izvaninstitucionalnim partnerima, poput civilnog društva, privatnog sektora, znanstvene zajednice i vjerskih zajednica. Njihov volonterski, korporativno-društveni, humanitarni i istraživački rad zbog svojih izravnih učinaka na razvoj od posebne je važnosti te će služiti kao temelj za uspostavu platforme za suradnju. Naročito u pogledu volonterstva, a sukladno načelima EU-a³³, poticat ćemo usklađenost djelovanja kako bi se postigli sinergijski učinci i spriječilo rasipanje financijskih i ljudskih resursa na terenu.

³³ Uredba (EU) br. 375/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. godine o osnivanju Europskog volonterskog tijela za humanitarnu pomoć (inicijativa Volonteri za humanitarnu pomoć EU-a).

Kao izravni sudionici demokratskih procesa, nadziratelji pravilnog upravljanja, poštivanja ljudskih prava i djelovanja pravne države, a naročito u zaštiti najranjivijih društvenih skupina, i ujedno kao važni nositelji aktivnosti kojima se štiti kulturna raznolikost i promiče međukulturalni dijalog, organizacije civilnog društva ubrajaju se među ključne partnere u razvojnoj politici. Republika Hrvatska će nastaviti aktivnu suradnju s međunarodnim organizacijama civilnog društva kao i suradnju s nacionalnim organizacijama u okviru platforme civilnog društva za međunarodnu razvojnu suradnju putem koje će biti razmjenjivana iskustva, spoznaje i savjeti za jačanje nacionalne politike razvojne suradnje i humanitarne pomoći. Podržavat ćemo jačanje kapaciteta, opsega i širenje članstva platforme civilnog društva, naročito na braniteljske udruge i zadruge, koje svojim projektima provedenima u Republici Hrvatskoj ali i u inozemstvu nude konkretna iskustva u području poslijeratne tranzicije. Republika Hrvatska će javnim pozivima i natječajima, kojima se potiče umrežavanje i osnaživanje kapaciteta kako hrvatskih tako i partnerskih lokalnih organizacija civilnog društva, podržati njihov iskorak na globalnu scenu, olakšati im sudjelovanje u međunarodnim projektima razvojne suradnje i na taj način potaknuti prijenos iskustava.

Nadalje, putem krovnih organizacija i udruženja gospodarskih subjekata ali i izravnom komunikacijom, Republika Hrvatska će nastojati uspostaviti redovitu suradnju sa zainteresiranim predstavnicima privatnog sektora s kojima će, po uzoru na platformu civilnog društva, razmjenjivati iskustva i spoznaje o mogućnostima ulaganja u zemlje u razvoju, te razmatrati nove mogućnosti suradnje u razvojnim projektima, pri čemu će biti razmatrane i mogućnosti suradnje s bankarskim sektorom u pogledu kreditiranja takvih aktivnosti. Imajući u vidu važnost ravnjernog i uključivog gospodarskog razvoja, suradnja s privatnim sektorom bit će temeljena na poštivanju etičkih, radno-pravnih, okolišnih i društvenih vrijednosti i načela.

Suradnja sa znanstvenom zajednicom bit će usmjerena na izradu i obogaćivanje nastavnih programa iz područja međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći čime će se poboljšati spoznaja i interes o ovoj politici među nacionalnom znanstvenom publikom. Ojačana suradnja potaknut će značajnije uključivanje znanstvene zajednice u međunarodnu znanstvenu suradnju te će hrvatskim znanstvenicima otvoriti nove mogućnosti prijenosa i razmjene znanja.

Uloga vjerskih zajednica u području razvojne suradnje i humanitarne pomoći zbog promicanja mirotvorstva, načela solidarnosti i pravednosti od posebne je vrijednosti. Suradnja s katoličkom crkvom zbog katoličkih misionara, koji imaju dugogodišnju tradiciju prisutnosti i pozitivnih rezultata ostvarenih u najnerazvijenijim zemljama u kojima Republika Hrvatska nema institucionalne nazočnosti, doprinosi ostvarenju zajedničkog interesa. Republika Hrvatska će također ojačati suradnju s drugim vjerskim zajednicama te će u suradnji s njima na međunarodnoj sceni nastojati promicati vrijednosti i pozitivne učinke solidarnosti, mira, međuvjerskog dijaloga i tolerancije.

4.3 *Financijski preduvjeti*

Republika Hrvatska od svojeg osamostaljenja pruža određene oblike službene razvojne pomoći (SRP). Tijekom devedesetih godina zbrinute su stotine tisuća izbjeglica iz Bosne i Hercegovine³⁴. Razvojna suradnja s BiH i zemljama u susjedstvu nastavljena je i brojnim projektima kojima se omogućuje društveno, gospodarsko i političko djelovanje Hrvata na tim prostorima. Tijekom vremena, razvojna suradnja uznapredovala je i sada obuhvaća razvoj cjelokupnog društva u tim zemljama. Od 2009. godine, od kada Republika Hrvatska počinje službeno bilježiti izdvajanja za SRP, veliki su naponi ulagani u osvještavanje nacionalnih institucija da je provedene projekte potrebno bilježiti i o njima izvještavati kao o međunarodnim razvojnim projektima.

Republika Hrvatska je 2011. godine postala isključiva donatorica i kao takva je zajedno s ostatkom razvijenoga svijeta, a naročito kao članica EU-a³⁵, preuzela međunarodnu obvezu iz Plana za djelovanje iz Adis Abebe³⁶ o izdvajanju službene razvojne pomoći za zemlje u razvoju. Iako će to u razdoblju proračunskih ograničenja i nepredvidivog makroekonomskog okruženja predstavljati značajan izazov za hrvatsku razvojnu politiku, Republika Hrvatska će u skladu s međunarodno preuzetim obvezama težiti nastavku postupnog povećavanja SRP-a kako bi do 2030. dostigla cilj izdvajanja za službenu razvojnu pomoć na razini 0,33% od bruto nacionalnog dohotka.

Jednako tako, u kontekstu članstva u EU i time povezanog obveznog doprinosa za vanjske instrumente EU-a, Republika Hrvatska će nastojati održati bilateralnu sastavnicu svoje razvojne suradnje na odgovarajućoj financijskoj razini i omjeru od 20% od ukupnog SRP-a s kojom će biti u stanju nastaviti provoditi svoje specifične razvojne programe a sve s ciljem ispunjenja nacionalnih prioriteta i osiguravanja prepoznatljivosti hrvatske razvojne politike u međunarodnom okruženju.

Istovremeno, Republika Hrvatska će promicati inovativne načine financiranja, poput spajanja kredita i bespovratnih sredstava, ali i koristiti alate suradnje poput zajedničkog programiranja i delegirane suradnje. Na taj način podržavat ćemo integriranost financijskih i nefinancijskih oblika suradnje, kao i snažnije uključenje drugih domaćih i međunarodnih dionika te u konačnici učinkovitije aktiviranje domaćih resursa i pravilnije upravljanje financijama država partnerica kako bi same potaknule vlastiti razvoj.

U ovome trenutku financijska sredstva međunarodne razvojne i humanitarne politike proračunski su decentralizirana po nadležnim resornim tijelima. Imajući u vidu daljnji razvoj nacionalne politike razvojne suradnje i humanitarne pomoći, Republika Hrvatska će, promatrajući najbolje prakse unutar Europske unije, razmotriti mogućnosti olakšavanja administrativno-tehničkih postupaka u provedbi međunarodne razvojne i humanitarne

³⁴ Samo 1992. godine zbrinuto je preko 400.000 izbjeglica iz BiH. Izvor: *Izvešće Vlade Republike Hrvatske o dosadašnjem tijeku povratka i zbrinjavanju prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba, Zagreb, 1998.*

³⁵ *Zaključci Vijeća o novome globalnom partnerstvu za iskorjenjivanje siromaštva i održivi razvoj nakon 2015. godine, Bruxelles, 2015.*

³⁶ *Završni dokument Treće međunarodne konferencije o financiranju za razvoj: Plan za djelovanje iz Adis Abebe, Adis Abeba, 2015.*

politike. Također će biti odvojena mogućnost okupljanja provedbenih aktivnosti resornih tijela i financijske centralizacije provedbe u jedno nacionalno provedbeno tijelo zaduženo za provedbu nacionalne politike razvojne suradnje i humanitarne pomoći, ako se to pokaže potrebnim, djelotvornim i izvedivim.

4.4 Upravni preduvjeti

Kako bi politika razvojne suradnje i humanitarne pomoći dobila na značajnijem učinku, pragmatičnosti, fleksibilnosti i transparentnosti, te djelotvornije odgovorila na nove izazove globalne razvojne politike, Republika Hrvatska će razmotriti poboljšanja i ojačavanja u zakonodavnom i institucionalnom okviru, naročito u pogledu međuresorne proračunske suradnje, koji će razvojnoj i humanitarnoj politici omogućiti optimalno djelovanje, kako za primatelja tako, u konačnici, i za Republiku Hrvatsku kao donatora. Osim toga, pojačana svijest dotičnih institucija države, odnosno politika – primjerice trgovinske, migracijske, okolišne, industrijske, energetske ili poljoprivredne politike – i njihovoj međuovisnosti s razvojnom i humanitarnom politikom, potaknut će usklađenost politika za razvoj na nacionalnoj razini. Ojačanom suradnjom i razmjenom na nacionalnoj razini institucije će biti aktivno uključene u bilježenje projekata obuke, pomoći u jačanju kapaciteta ili drugih oblika podrške srodnim institucijama država primateljica kao službene razvojne pomoći.

Prilikom provedbe razvojnih projekata poseban naglasak bit će stavljen na nadzor, izvještavanje i procjenu, pri čemu će biti korišteni utvrđeni pokazatelji za mjerenje rezultata. Kako tijekom planiranja, tako i tijekom nadzora i procjene važan će element biti izravna suradnja s primateljem na terenu. Na temelju naučenih lekcija, Republika Hrvatska će neprestano raditi na poboljšanju sustava planiranja i provedbe razvojne politike, čime ćemo ojačati djelotvornost i utjecaj svoje međunarodne razvojne politike. Osim toga, s ciljem postizanja fleksibilnosti provedbe razvojne suradnje, naročito u slučajevima globalnih humanitarnih katastrofa, Republika Hrvatska će razmotriti olakšavanje i ubrzavanje upravno-tehničkih postupaka kako bi bila u stanju pravovremeno odgovoriti na humanitarne krize.

Prilikom planiranja i provedbe razvojnih i humanitarnih projekata Republika Hrvatska će koristiti vlastitu i EU-ovu diplomatsku mrežu i svoje predstavnike u međunarodnim institucijama, kako za prikupljanje podataka, redovito informiranje i konkretnu upravnu podršku tako i za uspostavu izravne suradnje i podrške na terenu, pri čemu ćemo dati naglasak na dodatnoj obuci i redovitom informiranju diplomatske mreže o hrvatskim razvojnim projektima u državama primateljicama. U tom pogledu, bit će poduzeti koraci za značajnije oslanjanje i na diplomatsku mrežu Europske unije.

5 SEKTORSKI I ZEMLJOPISNI PRIORITETI

Sektorski i zemljopisni prioriteti međusobno su povezani te su odabrani ovisno o političkim, gospodarskim i sigurnosnim interesima Republike Hrvatske, protkani specifičnim znanjima i iskustvima u području izgradnje mira i sigurnosti, poslijeratne tranzicije/obnove, oporavka, izgradnje države i opsežnih reformi pred pristupanje EU te s tim u vezi promicanja ljudskih prava, naročito osnaživanja žena kao i promicanja odgovornog gospodarstva. Prioriteti hrvatske vanjske, sigurnosne i gospodarske politike pritom su međusobno usklađeni s razvojnim prioritetima. Jasnim opredjeljivanjem za ograničen broj sektorskih i zemljopisnih prioriteta, Republika Hrvatska će nastaviti trend smanjenja raspršenosti i broja projekata čime će omogućiti djelotvorniju provedbu razvojne suradnje i posljedično njenu veću vidljivost i prepoznatljivost kako u nacionalnim tako i u međunarodnim okvirima. S istim ciljem, Republika Hrvatska će također nastojati ojačati suradnju i koordinaciju s državama donatoricama s podudarnim sektorskim i zemljopisnim prioritetima.

Imajući u vidu stalnu promjenjivost globalnog razvojnog krajolika kao i nova događanja na međunarodnoj sceni, Republika Hrvatska će, ovisno o situaciji, potrebama i interesima, u svojoj razvojnoj politici obuhvatiti i područja koja su izvan navedenih sektorskih ili zemljopisnih prioriteta kako bi ponudila odgovore na nove globalne izazove te zainteresiranim međunarodnim dionicima, naročito onima koji za to pokazuju potrebu, ponudila svoja znanja i iskustva.

5.1 *Sektorski prioriteti*

Imajući u vidu navedeno, sektorski prioriteti odabrani su prema kriterijima iskoristivosti vlastitih znanja i iskustava u globalnim okvirima, dosadašnjeg iskustva u provedbi i postojećih kapaciteta, usmjerenosti na glavne preduvjete razvoja te usklađenosti s temeljnim nacionalnim prioritetima. Sukladno navedenome, Republika Hrvatska će svoju razvojnu politiku usmjeriti na sljedeće sektore:

- 1. Dostojanstvo svake ljudske osobe.** Hrvatska politika razvojne suradnje i humanitarne pomoći bit će vođena usmjerenošću na razvoj čovjeka, njegovo dostojanstvo, prava i dobrobit kao i razvoj ljudskih sposobnosti i ostvarenje punog potencijala, neovisno o spolu, statusu, pripadnosti, uvjerenju ili mjestu boravka. Susljedno, promicanje temeljnih ljudskih prava i uključivosti prožimat će sve segmente ove politike. Svjesna činjenice kako je siromaštvo univerzalno, kako ne poznaje zemljopisne, društvene ni dobne granice, i kako je društvena isključivost, temeljena na predrasudama, jedan od glavnih uzroka nejednakosti i raslojavanja društva, Republika Hrvatska će svoju razvojnu politiku, uz borbu protiv siromaštva, usmjeravati prema krajnjem cilju jačanja dostojanstva te političke, gospodarske i društvene uključenosti pojedinca, koji će biti zadovoljan svojim životom i svojom ulogom u društvu i koji će na taj način pozitivno doprinosti razvoju svojeg okruženja.

Posebna će pozornost pritom biti usmjerena na sljedeća područja razvoja čovjeka:

- a. Obrazovanje** (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 4.) je jedan od najvažnijih alata za poticanje osobnog i profesionalnog razvoja kao i međusobnog poštivanja. Republika Hrvatska će nastaviti poticati razvoj sustava obrazovanja u zemljama primateljicama te će dodatno razviti sustav međunarodne razmjene u području školovanja. U međunarodnoj zajednici promovirat će znanje kao temeljnu i univerzalnu ljudsku vrijednost, koja je besplatna i koja ima umnožavajući učinak ako se razmjenjuje. U tom smislu bit će poticane inicijative globalnog obrazovanja i promicanja inovacija kao i razmjene znanstvenih i tehnoloških dostignuća te će biti promovirana uspostava i razvoj međunarodnih platformi za besplatnu razmjenu znanja, spoznaja i otkrića u svim područjima znanosti i tehnologije, kao i za kulturnu suradnju i razmjenu. Jednako tako, poticat će se interdisciplinarno promatranje i mjerenje razvoja, koje će pored uobičajeno ekonomske i statističke, uključivati široki spektar znanosti poput etnologije, sociologije, psihologije, lingvistike, antropologije, kulturologije, historiografije, komparativne religije ili aksiologije. Budući da je kultura važan sektor za društveni razvoj i razvoj čovjeka koji potiče pomirbu, sudjelovanje pojedinca u društveno-kulturnom životu i jačanje samopoštovanja, u svojim razvojnim programima poticat ćemo kulturnu raznolikost, međukulturalni dijalog te razvoj kulturnih i kreativnih industrija kao i očuvanje i obnovu kulturne baštine. Republika Hrvatska će se također zalagati za međugeneracijsku solidarnost i razmjenu znanja koja će potaknuti uključivost i spriječiti gubitak usvojenog znanja. Konačno, Republika Hrvatska će nastojati potaknuti sveučilišnu razmjenu studenata iz zemalja u razvoju, usklađujući specifične potrebe zemlje partnerice s hrvatskim prioritetima, naročito u pogledu gospodarske suradnje. U tom svjetlu, obratit ćemo posebnu pozornost na održivost takvih projekata omogućavanjem povratka i samozapošljavanja u zemlji partnerici.
- b. Zdravlje** (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 3.) će biti u središtu hrvatske razvojne politike kao preduvjet osobnog razvoja, naročito žena, djece i mladih. U tom smislu, nastavit će se doprinositi jačanju zdravstvenog sustava zemalja partnerica te će se najugroženijim skupinama pogođenima sukobom omogućiti psihološka pomoć, zdravstvena skrb i rehabilitacija kao i dijeljenje znanja o djelovanju liječničkih timova u sukobima. Podržavat će se jačanje javnozdravstvenih sustava, naročito u borbi protiv širenja zaraznih bolesti, te će se poticati smanjenje smrtnosti žena, roditelja i djece. Provođit će se mjere za poticanje psiho-fizičkog zdravlja, sporta, zdrave i sigurne prehrane i općenito dokidanje gladi (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 2.) kao ključnih sastavnica zadovoljnog i sretnog pojedinca.
- c. Zaštita i osnaživanje žena, djece i mladih.** (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 5.) Republika Hrvatska će u svojim nastupima, promicanju, planiranju i provedbi razvojne i humanitarne politike također aktivno poticati osnaživanje žena kao i aktivnu zaštitu i obrazovanje djece. Žene i djeca dokazano su najranjivije skupine stanovništva tijekom sukoba. Osim što su najčešće civilne žrtve, značajan je učinak žena na višesektorski razvoj. Ujedno, žene su neizostavne u upravljanju procesima

pomirenja i poslijeratne obnove, sprječavanju nasilja, posebno seksualnog nasilja, samozapošljavanju i poslijeratnoj obnovi, kao i uzdržavanju obitelji tijekom kriza. Radom na razvoju ljudskih potencijala doprinosit će se stvaranju povoljne poduzetničke klime i osnaživanju žena, osobito poduzetnica, kao značajnog gospodarskog i društvenog čimbenika. Djeci i mladima bit će pružana prilika za usvajanje osnovnih znanja i vještina te će im biti omogućeno obrazovanje kako bi u što kvalitetnijem obliku mogli doprinijeti zajednici.

2. **Mir i sigurnost i razvoj demokratskih institucija.** (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 16.) Svjesna dalekosežnih i dugoročnih posljedica sukoba, s ciljem smanjenja rizika izbijanja, prelijevanja ili obnavljanja sukoba, Republika Hrvatska će ukazivati na važnost pravovremenog prepoznavanja i djelovanja na uzroke sukoba. K tomu, usmjerit ćemo se na istraživanje uzroka sukoba i pronalaska odgovarajućih programa za njihovo suzbijanje. Kroz znanstvena istraživanja i promicanje istine o Domovinskom ratu, zemljama koje se suočavaju sa sličnim iskustvom dijelit ćemo znanja i naučene lekcije u rješavanju ratnih i poratnih izazova.

U tom pogledu, kao zemlja s imigracijskom i emigracijskom tradicijom, a naročito kao zemlja suočena s pitanjem izbjeglica i prognanika tijekom Domovinskog rata, te kao članica s vanjskim granicama EU-a, Republika Hrvatska će nastaviti isticati važnost pronalaska kvalitetnih programa za suzbijanje uzroka migracija na njihovom izvoru. Naglašavat će se važnost djelotvornog suzbijanja svih oblika radikalizma kroz obrazovanje o humanističkim vrijednostima poput poštovanja ljudskog života, jednakosti svih ljudi bez obzira na vjersku, nacionalnu ili drugu pripadnost, ravnopravnost muškaraca i žena, obrazovanje za mir, pluralizam i toleranciju. Naglašavat ćemo utjecaj dijaspore na razvoj ne samo države šiljateljice nego i države primateljice.

Poštujući lokalni kontekst, u svojoj razvojnoj suradnji nastojat ćemo ponuditi iskustva i znanja u području izgradnje države usmjerena na jačanje uključivih političkih i gospodarskih institucija koje će promovirati pravnu državu, pravilno upravljanje i temeljna ljudska prava. Usporedno s jačanjem institucija, naglasak će biti stavljen na jačanje gospodarskih kapaciteta, posebice jačanje malog i srednjeg poduzetništva.

U konkretnom smislu, posebna pozornost bit će usmjerena na sljedeća dva područja:

- a. **Poslijeratna tranzicija.** U cilju uspostave preduvjeta za održivi razvoj u poslijeratnim društvima, Republika Hrvatska će svoju razvojnu suradnju usmjeriti na dijeljenje znanja i iskustava u područjima izgradnje mira, što obuhvaća međunacionalnu i međuvjersku pomirbu; razoružanje, razvojačenje i resocijalizaciju branitelja; reformu sigurnosnog sektora; suzbijanje nekažnjivosti i procesuiranje ratnih zločina; suradnju s međunarodnim sudovima; mirnu reintegraciju teritorija; sveobuhvatni model pronalaska nestalih osoba i identifikacije posmrtnih ostataka uslijed ratnog djelovanja i održivo rješavanje pitanja izbjeglica i prognanika.

Promicat ćemo uspostavu nacionalnih sustava protuminskog djelovanja, pružanje psihosocijalne pomoći sudionicima i stradalnicima rata, razvoj zakonodavnog i institucionalnog okvira za obnovu i revitalizaciju gospodarstva, s posebnim naglaskom na turizam, popisivanje ratnih šteta i obnovu kulturne baštine te razvoj sustava socijalne zaštite.

- b. Pristupanje EU.** Opsežni proces preobrazbe institucija i cjelokupnog društva pred pristupanje EU, uspostavljena nacionalna pregovaračka infrastruktura kao i spoznaja o novoj metodologiji, pravilima i postupcima pregovaranja za pristupanje također su jedinstveno i iznimno važno iskustvo koje ćemo nastaviti prenositi državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU, ali i državama u okviru Europske politike susjedstva.

Imajući na umu navedeno, Republika Hrvatska će nastaviti prikupljati i usustavljivati iskustva o procesima kroz koje je prolazila u svojoj suvremenoj povijesti čime će biti omogućeno stvaranje, institucionaliziranje, očuvanje i prijenos nacionalne memorije koja će biti nadograđivana iskustvima prikupljenima u izvješćima o provedenim projektima u zemljama partnericama. Ovime će Republika Hrvatska na vidljiv i konkretan način moći ugraditi nacionalnu razvojnu komponentu u EU-ov i globalni instrumentarij međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći.

- 3. Odgovoran gospodarski razvoj.** (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 8.) Izgradnja zdravih temelja za razvoj društva ovisi o uspostavi pametnog, održivog i uključivog gospodarskog okruženja koje će se temeljiti na korporativnoj, socijalnoj i okolišnoj odgovornosti, koje je oslobođeno od korupcije i koje poštuje lokalni kontekst. Republika Hrvatska će težiti gospodarskom osnaživanju zemalja partnerica, kao važnom pospješivaču trajnog i održivog napretka društva otpornog na krize i prirodne katastrofe. U tom smislu, Republika Hrvatska će dati svoj doprinos izgradnji i osuvremenjivanju infrastrukture i industrijskih kapaciteta, u velikoj mjeri putem mreža organizacija, poput UNIDO-a, koji ima razvijenu logističku mrežu diljem svijeta, a osobito na zemljopisnim područjima od našega prioriteta.

Kao zemlja koja vlastiti razvoj temelji na odgovornom korištenju resursa, zaštititi prirode i održanju bioraznolikosti, Republika Hrvatska će u razvojne programe ugraditi sastavnicu zaštite okoliša, naročito u pogledu odgovornog gospodarstva, turizma, poljoprivrede i ribarstva, održive proizvodnje i potrošnje te zaštite morskih ekosustava i vodnih resursa, kao općeg javnog dobra (Agenda 2030 – Ciljevi održivog razvoja 12., 14. i 15.). Uzimajući u obzir rastuće probleme vezane uz klimatske promjene, zemljama u razvoju pružat će se podrška u pogledu ograničavanja ili smanjivanja emisija stakleničkih plinova te u prilagodbi utjecajima klimatskih promjena (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 13.). Jednako tako, zauzimat će se za pravo autohtonih stanovnika na samoodrživo posjedovanje i obradu zemlje te će se u državama, u kojima katastarsko pravo vlasništva nije uređeno, zalagati za uređenje zakupa zemlje koje je stanovnicima osnovni izvor prihoda.

Posebna pozornost bit će usmjerena na uključiv i pravedan gospodarski razvoj, odnosno gospodarski razvoj koji će biti ravnomjerno raspoređen na cjelokupno stanovništvo te ima pozitivan učinak na razvoj društva u cjelini (Agenda 2030 – Cilj održivog razvoja 10.). Promicati će se poštivanje međunarodnih okolišnih, radnih i društvenih standarda, zauzimati protiv dječjeg rada te promicati stajalište kako samo vremenski umjeren i dostojno plaćen rad osigurava zadovoljstvo, inovativnost i produktivnost radnika. Poštivanje lokalnog konteksta i običaja ključno je za postizanje pozitivnih učinaka kako za privatni sektor tako i za zajednicu. Naime, rano uspostavljena suradnja i pronalaženje zajedničkog interesa između organizacija civilnog društva, sindikalnih udruženja, lokalne zajednice i privatnog sektora temelj su uspješne integracije i prihvaćenosti ulagača od strane zajednice. Posljedično, takav odnos donijet će veće prinose i brži povrat ulaganja a nastup na tržištu bit će trajno održiv.

S tim u skladu, u suradnji s privatnim sektorom bit će razmatrane mogućnosti podrške razvoju malog i srednjeg poduzetništva te društvenog poduzetništva, cjeloživotnog učenja za poduzetništvo i financijske pismenosti kao ključne vještine, ženskog poduzetništva, gospodarstva temeljenog na znanju, zaštiti okoliša i revitalizacije gospodarstva nakon sukoba, naročito u pogledu turizma. Ohrabrivat će se kreativnost, inovativnost i razmjena spoznaja i iskustava.

5.2 Zemljopisni prioriteti

Utvrđeni kriteriji za odabir država za suradnju su iskazani interes države za suradnjom, iskoristivost specifičnih hrvatskih znanja i iskustava, dosadašnje iskustvo suradnje i sveobuhvatni interes Republike Hrvatske za jačanje cjelokupne dvostrane suradnje. Sukladno tome, Republika Hrvatska će svoju međunarodnu razvojnu suradnju usmjeriti na tri zemljopisna područja. Unutar svakog zemljopisnog područja odabran je ograničen broj ključnih država (projektnih država) s kojima će biti poticana projektna suradnja. Nadalje, sukladno gore spomenutim kriterijima, iz svakog zemljopisnog područja izdvojena je po jedna država (programska država) za koju će postojeći i planirani projekti biti objedinjeni u sveobuhvatan višegodišnji program razvojne suradnje, koji će biti usuglašen s nacionalnim razvojnim prioritetima države partnerice.

- 1. Jugoistočna Europa** – Republika Hrvatska posjeduje znanja, iskustva i kapacitete koji su potrebni zemljama u hrvatskom susjedstvu a odnose se na politički, gospodarski i kulturni razvoj, razvoj civilnog društva, razvoj institucija i poluga pravne države, pravilnog upravljanja, borbe protiv korupcije i poštivanja ljudskih prava. Države jugoistočne Europe u neposrednom su susjedstvu s Republikom Hrvatskom a na vanjskim granicama EU-a, te su kandidati i potencijalni kandidati za pristupanje EU, u kojem procesu Republika Hrvatska, kao najnovija članica, može dati značajan doprinos.

Unutar regije Jugoistočne Europe, Republika Hrvatska će posebnu pozornost obratiti na projektnu suradnju sa sljedećim zemljama: Albanija, Crna Gora, Kosovo, Makedonija i Srbija.

a. Programska država – Bosna i Hercegovina. Povijesne poveznice, neposredno susjedstvo, visoki stupanj povezanosti društava, kultura i gospodarstava te nazočnost hrvatskog naroda kao jednog od tri konstitutivna naroda, neki su od ključnih razloga zašto je Bosna i Hercegovina među glavnim razvojnim prioritetima Republike Hrvatske. K tomu, Bosna i Hercegovina u neposrednom je susjedstvu Europske unije i vrlo je važan čimbenik za stabilnost i konačnu integraciju cjelokupne jugoistočne Europe u njezino članstvo. Radi toga, Republika Hrvatska ima snažan interes podržati i pomoći Bosni i Hercegovini u političkom, društvenom i gospodarskom razvoju koji bi je približio članstvu u EU. U tom smislu, Republika Hrvatska pruža pomoć u području obrazovanja, zdravlja, kulture, institucionalnih reformi i usklađivanja sa zakonodavstvom EU-a. Bosni i Hercegovini pomažemo u jačanju civilnog društva, osnaživanju mladih, obnovi i izgradnji te potičemo malo poduzetništvo, zadrugarstvo i razvoj privatnog sektora. Podrška Bosni i Hercegovini usmjerena je na razvoj cjelokupnog društva, s dodatnim naglaskom na hrvatski narod, kao glavnog pokretača sustavnih proeuropskih reformskih procesa i jamca opstojnosti multietničke Bosne i Hercegovine. Kako bi svoju razvojnu politiku u BiH usustavila i učinila djelotvornijom te na taj način najbolje odgovorila na razvojne potrebe Bosne i Hercegovine, Republika Hrvatska će izraditi višegodišnji razvojni program u kojem će biti okupljene sve razvojne aktivnosti. Razvojni program bit će izrađen, proveden i nadziran u suradnji s nadležnim tijelima Bosne i Hercegovine te će biti usklađen s razvojnim nastojanjima Europske unije kao i drugih donatora aktivnih u Bosni i Hercegovini. Na taj način otvorit će se i mogućnosti razvojnih partnerstava s vodećim donatorima u Bosni i Hercegovini.

2. Južno i Istočno susjedstvo je nakon jugoistočne Europe sljedeći hrvatski interesni prsten koji je od sigurnosnog, gospodarskog i političkog značaja ne samo za Republiku Hrvatsku nego i za EU. Navedeno područje zbog svojeg je zemljopisnog položaja svojevrsni most između EU-a, Afrike i Azije. U tom pogledu, ova regija važan je dionik u raspravama o sigurnosnim i migracijskim pitanjima ali i partner s velikim kapacitetima za razvoj gospodarskih odnosa. Zemlje Južnog i Istočnog susjedstva prošle su a u nekim dijelovima još uvijek prolaze kroz razdoblje političkog i društvenog preslagivanja. Republika Hrvatska može dati svoj doprinos u razrješenju i ublažavanju posljedica tih procesa.

Unutar šire regije Južnog i Istočnog susjedstva, Republika Hrvatska će posebnu pozornost obratiti na projektnu suradnju sa sljedećim zemljama: Egipat, Irak, Libanon i Sirija.

a. Programska država – Jordan. U regiji, koja je obilježena dugotrajnom političkom nesigurnošću, Jordan se može izdvojiti kao primjer političke stabilnosti koja pozitivno utječe na gospodarski i društveni razvoj. Jordan je, susljedno, često odredište za izbjeglice iz okolnih kriznih područja. Dosadašnja razvojna suradnja Republike Hrvatske i Jordana u području mira i sigurnosti pokazala je značajne pozitivne učinke i ojačavanje suradnje donijet će koristi za obje države.

b. Programska država – Ukrajina. Zemljopisni položaj Ukrajinu čini važnim partnerom za suradnju između političkog Istoka i Zapada. Radi se o za EU značajnoj zemlji u pogledu energetske, političke i sigurnosne stabilnosti a trenutna politička, sigurnosna i gospodarska situacija u Ukrajini poznata je Republici Hrvatskoj. Upravo iz tog razloga, Republika Hrvatska, prenoseći vlastita iskustva putem međuinstitucionalne suradnje, već doprinosi a namjerava i nastaviti sustavno doprinositi umanjenu posljedica sukoba, posebno kroz prenošenje hrvatskih iskustava u mirnoj reintegraciji, znanja i iskustava u pridruživanju EU te kroz pružanje humanitarne i razvojne pomoći, uključujući kroz projekte izgradnje institucionalnog i zakonodavnog okvira za upravljanje skrbi o prognanim i izbjeglim osobama, protuminskog djelovanja i humanitarnog razminiranja, psihosocijalne pomoći žrtvama, zaštite kulturnog blaga, obuke liječnika u liječenju posttraumatskog stresa te resocijalizacije branitelja i druge.

3. Države u razvoju zemljopisno su raspršene ali tematski vrlo bliske, koje se suočavaju sa sličnim izazovima krhkosti, nestabilnosti, sukoba kao i političke, gospodarske i društvene tranzicije. Suradnjom s ovim državama Republika Hrvatska će ne samo osigurati ispunjenje međunarodnih obveza³⁷ nego će imati priliku izravno prenositi vlastita iskustva ali i otvoriti mogućnosti daljnjeg razvoja međusobne suradnje na političkom i gospodarskom planu. U odabranim državama dosadašnja razvojna suradnja pokazala je djelotvorne rezultate na kojima se može graditi nastavak suradnje, dok su kod nekih od njih utvrđene mogućnosti za napredak u cjelokupnim dvostranim odnosima. Poticanje razvojne suradnje s državama poput Afganistana i Tanzanije pomoći će, između ostaloga, i Republici Hrvatskoj u širenju razvojne suradnje izvan užeg regionalnog djelokruga te će osigurati otvorenost prema državama koje iskazuju potrebu za hrvatskim iskustvima, dok će suradnja s Kolumbijom otvoriti mogućnosti drugih oblika političke i gospodarske suradnje, kao i međusobne razmjene iskustava i suradnje u drugim zemljama u razvoju.

³⁷ Sukladno zaključcima Konferencija UN-a o najnerazvijenijim državama a potom, Dogovoru iz Monterreya (2002.), Planu za djelovanje iz Adis Abebe te susljednim zaključcima Vijeća EU-a, razvijene države obvezale su se izdvajati za najnerazvijenije države 0,15-0,2% od BND-a.

Među spomenutim državama, a sukladno gore navedenim kriterijima, Republika Hrvatska će posebnu pozornost obratiti na projektnu suradnju sa sljedećima: Afganistan, Kolumbija i Tanzanija.

6 NAČELA RAZVOJNE SURADNJE I HUMANITARNE POMOĆI

Svjesna svojih komparativnih prednosti i ograničenih resursa, ali i činjenice kako poticanjem razvoja, sigurnosti i stabilnosti u drugim zemljama osigurava i vlastiti razvoj, stabilnost i sigurnost, Republika Hrvatska će prije svega promicati uzajamnu međuovisnost i usklađenost mira, sigurnosti i razvoja. U tom kontekstu, Republika Hrvatska će promicati sveobuhvatni pristup EU-a³⁸ u transformaciji sukoba u dijalog i to kroz rano upozoravanje i pripremljenost, sprječavanje sukoba, odgovor na krize i njihovo upravljanje, rani oporavak i održivu obnovu, stabilizaciju i izgradnju mira i države, jačanje otpornosti na buduće krize i katastrofe te dugoročni održivi razvoj.

Razvoj jest ključan cilj i instrument vanjske politike koji doprinosi ostvarivanju solidarnosti i pravednosti u međunarodnim odnosima te posljedično promicanju ovih vrijednosti u različitim društvima. Bez solidarnosti i pravednosti kao ključnih načela na kojima se temelji razvoj, urušavaju se temelji svakog političkog i društvenog sustava. Razvoj utemeljen na solidarnosti i pravednosti omogućava svim narodima da okupe svoje snage i postanu tvorci vlastite sudbine te poziva svakog čovjeka na osobni napredak i razvoj. Načelo humanosti podrazumijeva potpunu posvećenost razvoju čovjeka i ublažavanju njegove patnje, u središte stavlja čovjeka a cilj i sredstvo razvojne suradnje su dostojanstvo, prava i dobrobit čovjeka kao i razvoj ljudskih sposobnosti, podizanje svijesti i ostvarenje punog potencijala. Prilikom planiranja i provedbe politike međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći Republika Hrvatska će ugrađivati međunarodno utvrđena načela, pri čemu će posebnu pozornost obraćati na poštivanje načela solidarnosti, pravednosti i humanosti.

Nadalje, puni potencijal osoba može postići ako uživa temeljna ljudska prava i nediskriminaciju te ako ima povjerenje u pravilno upravljanje institucija i pravnu državu. Poseban naglasak u planiranju i provedbi razvojne politike bit će stavljen na postavljanje ovih temeljnih preduvjeta održivog razvoja društva.

Tijekom programiranja suradnje sa zemljom partnericom Republika Hrvatska će voditi računa o međusobnom sadržajnom povezivanju početnog humanitarnog djelovanja, suradnje u obnovi i razvojne suradnje. Programi će također biti oslonjeni na postizanje otpornosti i smanjenje rizika izbijanja novih kriza te povećanu pripremljenost za prirodne katastrofe. Jednako tako, imajući u vidu činjenicu kako prirodne katastrofe uzrokuju dalekosežne humanitarne krize protiv kojih i razvijena gospodarstva često trebaju pomoć međunarodne zajednice, Republika Hrvatska će promicati jednakost u tretmanu prilikom dopreme humanitarne pomoći, točnije, zauzimat će se za mogućnost evidentiranja svake pomoći zatražene službenim međunarodnim kanalima.

U području humanitarne pomoći promicat će se međunarodno utvrđena načela humanosti, neutralnosti, nezavisnosti i nepristranosti³⁹. Jednako tako, razvojna suradnja i humanitarna pomoć bit će temeljene na načelima transparentnosti, djelotvornosti i usmjerenosti kojima će se nastojati dodatno smanjiti raspršenost a povećati učinak dodijeljene pomoći. Konačno,

³⁸ *Zaključci Vijeća EU-a o EU-ovom sveobuhvatnom pristupu, Bruxelles, 2014.*

³⁹ *Europski dogovor o humanitarnoj pomoći, Bruxelles, 2008.*

kako bismo osigurali potpuni angažman zemlje partnerice, već u začetcima planiranja i provedbe razvojnih programa ustrajavat ćemo na uzajamnoj odgovornosti i vlasništvu primatelja iz čega oba partnera izlaze međusobno osnaženi. S tim u skladu, razvijat ćemo partnerstva s međunarodnim organizacijama koje mogu najdjelotvornije odgovoriti na krizne situacije.

7 OČEKIVANI UČINCI

Tablica 1. Strateški ciljevi i očekivani učinci

	Strateški ciljevi	Konkretni koraci	Očekivani učinci
1.	Promicati politiku očuvanja mira, međuovisnosti međunarodne sigurnosti i razvoja, sprječavanja i mirnog razrješenja sukoba.	Na međunarodnim forumima (EU, UN, Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj) pronalaziti saveznike i istomišljenike, poticati rasprave i promicati odluke o sprječavanju i mirnom razrješenju kriza.	Međuovisnost mira, sigurnosti i razvoja postaje prepoznatljivo načelo u globalnom razvojnom diskursu.
		U završnim dokumentima i zaključcima međunarodnih događaja unositi stajališta Republike Hrvatske o međuovisnosti mira, sigurnosti i razvoja.	Republika Hrvatska prepoznata u globalnim okvirima kao promicatelj načela mira, sigurnosti i razvoja.
2.	Promicati i primjenjivati vlastita jedinstvena iskustava ratne i poslijeratne demokratske tranzicije kao i iskustva pristupanja EU u međunarodnim razvojnim projektima.	Izraditi Katalog tranzicijskih iskustava Republike Hrvatske s pojedinačnim tematskim studijama i bazom stručnjaka (primjerice iz područja pomirbe, razminiranja, razoružanja i resocijalizacije branitelja, traženja nestalih osoba itd.). Dodatno proširiti bazu stručnjaka za prijenos iskustava iz pristupanja EU.	Zemlje partnerice koriste se Katalogom tranzicijskih iskustava i stručnjacima.
		Izraditi instrument prijena tranzicijskih iskustava zainteresiranim zemljama u razvoju te ga integrirati u postojeće instrumente tehničke pomoći EU-a poput <i>Taiexa</i> ili <i>Twinninga</i> .	Zainteresiranost stranih donatora za suradnju u zajedničkim projektima proisteklima iz primjene Kataloga.

		Nacionalni stručnjaci su sustavno uključeni u rad međunarodnih i institucija EU-a kao i u međunarodne misije i projekte razvojnog i humanitarnog predznaka.	U domaćoj i međunarodnoj javnosti prepoznata su hrvatska iskustva demokratske tranzicije te doprinos hrvatskih stručnjaka u njihovom prijenosu.
3.	Stvoriti pretpostavke za bližu suradnju i globalnu prepoznatljivost novih i malih donatora.	Poticati okupljanje članica EU-a i drugih međunarodnih partnera sa sličnim iskustvima i kapacitetima.	Stvorena koalicija malih i novih donatora.
		Ukazivati na prednosti malih i novih donatora koji mogu potaknuti smanjenje tradicionalnih podjela između globalnog Sjevera i Juga, ali i prepreke poput neujednačenosti u prilikama za doprinos.	Važnost uloge malih i novih donatora u razvojnoj i humanitarnoj politici prepoznata je na međunarodnoj razini.
		Politički i financijski podržati i približiti se dotičnim međunarodnim organizacijama putem kojih će Republika Hrvatska dobiti priliku ojačati položaj, ispuniti prioritete i promicati svoje kapacitete.	Republika Hrvatska postaje članica u Odbora za razvojnu pomoć pri Organizaciji za gospodarsku suradnju i razvoj.
4.	Značajnije uključiti nacionalne političke, gospodarske i društvene dionike te ojačati podršku hrvatske javnosti razvojnoj i humanitarnoj politici.	Osigurati usklađenost nacionalnih politika s politikom međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći.	Postignuta sinergija međuresornog djelovanja, osigurana suradnja među institucijama tako da se politike međusobno ne suprotstavljaju, čime se resursi koriste ciljano i djelotvorno.
		Osigurati suradnju s izvaninstitucionalnim partnerima te poticati njihov aktivan angažman u razvojnoj i humanitarnoj politici.	Izvaninstitucionalni partneri okupljeni u nacionalne platforme savjetuju i provode politiku u skladu s nacionalnim prioritetima. Sustavnim informiranjem i obučavanjem

			zainteresirani partneri upoznati su s mogućnostima korištenja vanjskih financijskih instrumenata EU-a za provedbu razvojne i humanitarne politike.
		Sustavnim informiranjem i nizom organiziranih događanja unaprijediti zastupljenost tema razvojne i humanitarne politike u javnim glasilima i time poticati razumijevanje javnosti o potencijalima, ulozi, ciljevima i važnosti ove politike kao instrumenta za postizanje održivog razvoja i međunarodne sigurnosti.	Povećana javna svijest i podrška za razvojnu i humanitarnu politiku Republike Hrvatske .
5.	Poticati provedbu sveobuhvatnih razvojnih programa s manjim brojem okrupljenih, ciljanih i djelotvornih projekata te osigurati postupan rast izdvajanja za službenu razvojnu suradnju sukladno međunarodnim preuzetim obvezama.	U suradnji sa zemljama partnericama izraditi sveobuhvatne višegodišnje razvojne programe.	Manji broj obujmom većih i učinkom značajnijih projekata, sukladnih sektorskim i zemljopisnim prioritetima.
			Prepoznatljivost razvojnih programa Republike Hrvatske među partnerskim zemljama i drugim donatorima.
		Koristiti hrvatsku i diplomatsku mrežu Europske unije za planiranje i provedbu razvojne i humanitarne politike.	Hrvatska i EU-ova diplomatska mreža upoznati i aktivno sudjeluju u svim dionicama planiranja i provedbe projekata.
		Postupno povećavati financijski obujam službene razvojne pomoći (SRP) s ciljem postizanja razine 0,33% od bruto nacionalnog dohotka do 2030. godine te nastojati održati bilateralnu sastavnicu razvojne suradnje na 20% od ukupnog SRP-a.	Ispunjene međunarodne obveze u pogledu izdvajanja za SRP.

6.	Uskladiti nacionalni zakonski i proračunski okvir s ciljem djelotvornije provedbe razvojne i humanitarne politike	Analizirati i prilagoditi zakonodavni, institucionalni i upravno-tehnički okvir u svrhu fleksibilne, djelotvorne i po potrebi ubrzane provedbe.	Planiranje i provedba razvojne i humanitarne politike lišeni su administrativnih prepreka.
		Razmotriti institucionalno okupljanje nacionalnog razvojnog i humanitarnog djelovanja u jedno nacionalno tijelo.	Procijenjene su mogućnosti i kapaciteti te donesena odluka u pogledu centralizacije razvojne i humanitarne politike na nacionalnoj razini.

Ova Nacionalna strategija objavljuje se u Narodnim novinama.